

Karin Komljanec, Tina Potočnik, Ajda Smrekar, Bernarda Oman, Tanja Dimitrievska, Stannia Boninsegna, Mirjam Korbar Žlajpah

Katja Čičigoj

»TO PIŠE, KAR PIŠE VEDNO, SAJ VEŠ, KAR PIŠE PONAVALI.«

Tekstualni kolaž

ta dolgocajtna

kaj pa piše gor? kje so moja očala, da preberem

*

ta fina

ta dolgocajtna išče očala

Ženska razlika (specifika) je njen tisočletni izbris iz zgodovine. Obrnimo to razliko nam v prid!

*

ta debela

kaj če pisat, saj veš, kaj piše, piše o človekovih pravicah, o svobodi ...

Pa vendar, ali si po tisočletjih dejansko želimo vključitve v svet, ki so ga izoblikovali drugi, pod temi pogoji? Ali bi bile zadovoljne s sodelovanjem v velikem porazu človeštva? [...] Obstajati kot ženska ne predpostavlja sodelovanja pri moški oblasti, ampak postavlja pod vprašaj sam pojem oblasti. In da bi se izognili temu prepriševanju, so nam sedaj zagotovili vključitev v obliki enakosti.²

»To, kar piše vedno«, Simona Semenič v pričujočem besedilu spiše žanru brezčasnega vračanja vzorcev primerno: kot namiguje že naslovno naštevanje likov, je tekstura njene dramske pisave tokrat omadeževana s pripovednim žanrom pripovedke, pa tudi prilike; obenem ponovno aludira na neskončno ponavljajočo se serijo komedijskih uspešnic, ki v nedogled profitabilno reproducirajo spolne stereotipe: *5žensk.com*, *5moških.com*, *5fantkov.si* (zadnja seveda v kritični različici avtoričine pisave, ki reflektira reprodukcijo vlog

¹ Citirano in prevedeno po Lonzi 2011: 41.

² Ibid.

tovrstnih uspešnic, ko pet igralk igra pet fantkov, ki preigravajo od staršev in družbe podedovane spolno diferencirane vzorce obnašanja).

Ostajajoč znotraj avtoričinega opusa, bi lahko rekli tudi naslednje: ko *5 fantkov* postane *štirje soldati* (in v kateri vojni je umanjkal peti)?, se mnogoimensko Truplo iz *Gostije* spremeni v *tri sofije*, *sedem kuharic* kuha obaro, »eminentni gostje« pa se tokrat gostijo z boljšo hrano »tam zgoraj«. Večno vračanje tako ne zadeva zgolj vračanja prepoznavnih avtoričinih tekstualnih postopkov (ponavljanje, umik didaskalij in njihov občasni premik na raven dialoškega, množenje dimenzij teatralnosti z liki, ki zasedajo druge like, itn.); večno vračanje tudi ne zadeva zgolj variiranja priljubljenih tematik in kritičnih poant znotraj avtoričinega opusa – in zadeva oboje hkrati. »Kar piše vedno« je ravno »vedno-st«, stalnost pisanja: neobrbljivost teme, ki je inherentno politična. Ali drugače: večno vračanje, neobrbljivost določene politično konotirane teme, se v pričujočem besedilu izkristalizira obenem v teksturni, širše opusni in slogovni postopek avtorice, ki postane zgovoren in, kakopak, ironičen komentar samega vračanja: nespremenljivosti tarče pisanja (asimetrije moči, spolno diferencirane), ki kaže na nemoč političnega. In na nemoč kot paradoksalno obliko politike, na način vračanja: »kar piše vedno ...«

*

ta nergava o svobodi govora

*Ozirajoč se v preteklost, lahko sebe prepoznamo v izoliranih viških kreativnosti, večinoma pa se prepoznamo v vsej umnosti, sčasoma zapravljeni v podrejenosti in neskončni rutini vsakdana. Bile smo žrtvovane, in na tej žrtvi so vzbrsteli idealistični miti ženskosti.*³

Motivu in tekstualnemu postopku vračanja ostaja zvest tudi pričujoči zapis s svojim tekstualnim postopkom. Večno vračajočo se temo asimetrije moči, spolno diferencirane – kakor v *Gostiji* so tudi v pričujočem besedilu žrtve ženskega spola (Truplo oz. Trupla, tri Sofije), (so)krvniki (in obenem svojevrstne žrtve situacije biti (so)krivec oz. (so)krivka) pa obeh (»eminentni gostje« v *Gostiji* ter soldati in kuharice v pričujočem besedilu) – pričujoči zapis o besedilu Simone Semenič razvija z vračanjem k spisu *Pljuvajmo po Heglu* (*Sputiamo su Hegel*) Carle Lonzi, umetnostne zgodovinarke, teoretičarke in aktivistke radikalnega italijanskega feminizma razlike v sedemdesetih. Odseki besedila Carle Lonzi so na tem mestu vtكاني v monoliten izsek iz besedila Simone Semenič, tj. v politično nabito in obenem ironično izmenjavo replik kuharic, ko te najdejo pamflete ene od Sofij, ki umira kot politična aktivistka. V besedilu Simone Semenič je njena predanost, izpričana z zastavitvijo življenja, v radikalnem nasprotju z brezbržnim cinizmom kuharic v soočanju s političnimi parolami, ki bi jih lahko imeli za »glas (povprečnega) ljudstva« (ob čemer je

³ Ibid., 53.

zgovorno, da glas konzervacije in restavracije eksplicitno prenašajo kuharice, ne pa soldati – k čemur se bomo še vrnili). Tekstualno tkanje, ki ga želim izvesti v pričujočem zapisu, tj. kontrapunktni kolaž feminističnega pamfleta Carle Lonzi in političnega cinizma kuharic v besedilu Simone Semenič, prav zavoljo heterogene časovne in kulturne umeščenosti obeh besedil, tako vrača pozornost k vračanju tega, kar »piše vedno« in kar piše tudi v pričujočem besedilu Simone Semenič: k vračanju teme spolne diferenciacije nasilja in spolno diferencirane narave logike nasilja, ali natančneje (ostajajoč znotraj Heglove dikcije) logike gospostva.

*

ta zamišljena sofija vrže še en šop listov v zrak se vsujejo kot sneg

*Podjarmljenje žensk nima začetka v zgodovinskem času, temveč je zakopano v temačnosti človeškega izvora. Podjarmljenje žensk ne bo ukinjeno z izničenjem moških. Tudi enakost ga ne bo izbrisala; podjarmljenje se bo nadaljevalo z enakostjo. Revolucija ga ne bo izbrisala; nadaljevalo se bo z revolucijo.*⁴

»To, kar piše vedno« – vračanje je bistveno časovno določilo tega, kar je vrnjeno. Če je patriarhalna ureditev družbenih razmerij (pri čemer ne gre zgolj za neenakost med spoloma ali nasilje nad ženskami, ampak za določene oblike subjektivacije in družbenih relacij, znotraj in izven družine, za določeno sistemsko logiko oblasti oz. gospostva) nemara najstarejša in najtrajnejša oblika eksploatacije, stara vsaj toliko kot spolna delitev dela (kot je v odmevu Engelsa pisala že Simone de Beauvoir), potem dobi tematizacija te oblike eksploatacije značaj vračanja: vrača se tudi po seksualni revoluciji in relativni (tj. predvsem zgolj legalni in deklarativni) politični in ekonomski enakosti žensk na Zahodu v drugi polovici 20. stoletja (in enakosti ki, kot poudarja Lonzi, naznačuje predvsem logiko asimilacije žensk znotraj patriarhalnih razmerij moči, ne pa njihovo spremembo – glej denimo najbolj očitne simptome tovrstne asimilacije: Margaret Thatcher, Angela Merkel ipd.); in vrača se tudi danes, v času kvot, podplačanih migrantskih delavk v gospodinjstvu, ki omogočajo poklicno udejstvovanje emancipiranih zahodnjakinj, in v času asimilacije feminističnih argumentov v kulturnem boju proti domnevno zaostalem ne-liberalnem ne-Zahodu ...

V besedilu Simone Semenič dobi to vračanje domala značaj brezčasja, ne zgolj na tematski in motivni ravni (kuharice, soldati in skoraj anahroni kolorit žanra pripovedke ali prilike), temveč na ravni prepoznavnega avtoričinega tekstualnega postopka: sopostavitev časovij (eksekucije treh Sofij, ki se na odru simultano prepletajo, kljub temu da njihove smrti izhajajo iz zgodovinsko oddaljenih obdobj) poteka na način igre v igri: soldati in kuharice so obenem liki besedila Simone Semenič (prilike-pripovedke), obenem pa liki

⁴ Ibid., 41.

vstavljenih iger, ki preigravajo okoliščine zgodovinsko oddaljenih življenj in smrti treh Sofij. Ta časovno-teatralna struktura ima ključne posledice: zgodovinsko derealizacijo dogajanja, ki problem ravno prestavi na polje brezčasnosti – na način njegovega vračanja.

*

ta jeznorita

o tiraniji vlade

Moški so tisočletja zastavljali svoja življenja in danes kockajo s preživetjem. Ženske so še vedno sužnje, ker so zavrnile zastavke; zaradi tega so bile potisnjene v podrejenost, nesposobnost, nemoč. Ženske postavljajo preživetje za vrednoto. Moški so iskali smisel življenja onkraj in celo proti življenju samemu. Za ženske, po drugi strani, njihova življenja in smisel njihovih življenj sovpadajo.⁵

Igra v igri (brechtovsko) podkrepi potujitev, ki jo izvaja stilizacija na način umika od zgodovinskega realizma: tri Sofije so v besedilu Simone Semenič usmrčene z obglavljenjem, četudi so dejansko – kot izvemo iz besedila samega – umirale drugače. Rak na dojki – ali raje moralizacija diskurza okoli raka na dojki, ki odgovornost za bolezen pripiše posameznici, njeni neustrezni ženskosti (neustreznemu »mitom ženskosti«) – je tako ekvivalent smrti z obežanjem zaradi političnega disidentstva. Z uniformiranjem načinov smrti in njihovo umestitvijo znotraj prilike o vojni, ki jo na način ponavljana s spomini na pretekle obroke za vojake in vojne prinašajo kuharice (s čimer vračajo motiv vojne kot, dodajamo, simptom patriarhalne logike gospodstva, katere vračanje tematizira obravnavano besedilo v pričujoči interpretaciji), so tri Sofije tako predstavljene iz polja zgodovine, iz katerega izhajajo (navedba njihovih polnih imen v posvetilu besedila napotuje na resnične zgodovinske osebe s temi imeni), v polje brezčasa umetniškega besedila. S pomočjo značilnih avtoričinih tekstualnih postopkov (igra v igri, potujitve in prebijanje fiksijske iluzije) dobijo tri Sofije značaj eksempla, besedilo pa domala značaj prilike: življenja Sofij (obenem žrtev in svojevrstnih »svetnic«) dobijo sporočilnost in pomen prav kot singularne instanciacije: z zabrisanjem zgodovinsko-kulturnih razlik posameznih življenj (in smrti) dobijo njihova življenja in smrti pomen, ki vrača določen problem kot nemara brezčasen (ali vsaj – neznosno – trajen).

*

ta fina

o vrednotah, ki jih je treba spoštovati

Na ravni odnosa med žensko in moškim ni rešitve, ki bi ukinila eno od strani; zato je cilj prevzema oblasti izpraznjen pomena. Izprazniti pomen cilja prevzema oblasti je razločujoča lastnost boja proti patriarhalnemu sistemu kot sočasne in obenem nadaljnje faze v dialektiki gospodarja in hlapca.⁶

⁵ Ibid., 58.

⁶ Ibid., 44.

V tem smislu je nemara treba razumeti tudi odnos med življenjem in smrtjo v pričujočem besedilu kot (tudi) inherentno feminističen problem. Carla Lonzi se v svojem besedilu zoperstavlja Heglovi tematizaciji logike gospodstva kot dialektičnega procesa, prek katerega ena zavest, z zanikanjem svoje navezanosti na življenje (z bojem na življenje in smrt), razkrije navezanost na življenje druge zavesti (gosposke) in s tem sprevrne razmerje oblasti. Lonzi tovrstno logiko razume kot inherentno patriarhalno, ki je podlaga tudi logiki vojne in nasilja. Zadnjo zoperstavlja zgodovinsko pogojeni specifični eksploatacije žensk na način njihove segregacije na reproduktivno delo, ki je ženske zgodovinsko vezalo na logiko preživetja (življenja) in onemogočalo njihovo udeležbo v boju za priznanje, ki zaznamuje logiko gospodstva – s tem pa tudi feminizem odtegnilo od možnosti udeležbe v tovrstnem boju (zato tudi napad na feminizem enakosti kot zmotni poskus udeležbe feminizma v borbi za priznanje, ki je v končni instanci zgolj usmerjena k asimilaciji in ne k transformaciji patriarhalne logike gospodstva).

*

ta jeznorita

in za katere se je treba boriti

V nas samih lahko najdemo dve odločilni obliki zavrnitve Heglove interpretacije: žensko, ki zavrača družino, in mladega moškega, ki zavrača vojno. Mlad moški intuitivno zaznava, da tradicionalna pravica očeta nad življenjem in smrtjo sinov odkrito udejanja željo, bolj kot da bi legitimirala določeno prakso. Nato mlad moški v vojni uvidi nezavedni izgovor za svoj umor, svojevrstno zaroto proti sebi. Ne smemo pozabiti, da je »Družina in varnost« fašistični moto.⁷

Pri tem pa bi bilo preveč enostavno vpisati feminizem na stran življenja in patriarhat na stran smrti (česar tudi Lonzi ne naredi). Gre prejkoslej za reevalvacijo razmerja med življenjem in smrtjo, s čimer se tako ženskam kot moškim zastavlja vprašanje: reprodukcija življenja za-kaj? Konec življenja za-kaj? V besedilu Simone Semenič se kompleksifikacija razmerja med življenjem in smrtjo odigra tudi na plečih kuharic in soldatov: kuharice, pridno zasedajoč »pravim« ženskam primeren in odmerjen položaj v patriarhalni družbi, so s svojo reproduktivno vlogo nosilke življenja – a življenja za-kaj? Njihova vloga je reproduktivna v dvojnem in dvojno ambivalentnem smislu: s hranjenjem reproducirajo življenje soldatov, ki so po logiki vojne sami zgolj kanon-futer (torej zapisani smrti), obenem pa z ohranjanjem sebe v zgolj-reproduktivni vlogi in z reprodukcijo žive municije za vojaške spopade ter z moralističnim obsojanjem tistih (ženskih) subjektivitet, ki »pravo« in »pravilno« ženskost transgredirajo (tri Sofije s svojo ljubeznijo do modrosti, svobode, političnega aktivizma in ljubezni same), reproducirajo obstoječa razmerja moči. In soldati: četudi sami (možato) zastavljajo svoje življenje v imenu domovine, države, dolžnosti ali katere koli že abstraktne

⁷ Ibid., 45.

(univerzalne) vrednote, so obenem tisti, ki na lastnem telesu (z lastnim življenjem) kot singularnosti najbolj eksplicitno plačujejo za udeležbo v reprodukciji obstoječega reda.

*

**ta zamišljena
in še en šop
kot sneg**

Vendar se ženskost, kot »večna ironija skupnosti«, smeje starajočemu mislecu, ki se ne meni za noben užitek in se ubada zgolj z univerzalnim. Ženskost se obrne k mladim in v njih najde pajdaše v svojem posmehu. Onkraj božjega zakona, ki naj bi ga utelešala, onkraj njene domnevne dolžnosti hišnim bogovom, onkraj njenih finih gest v grških tragedijah, s katerimi se vzdigne iz globine pekla k luči obstoja, ženska razkriva naravnost, ki bi se prej kazala kot grožnja kot pa nenavadnost, če je ne bi zaznamovala določena šibkost: njena naravnost proti starejšim moškim in njena naklonjenost mladim.⁸

Tako kot patriarhalno torej ni enostavno na strani smrti, tako tudi feminizem ni zgolj na strani življenja; in tako tudi »ženskost« (ali »spolna razlika« v besednjaku feminizma razlike), kot »večna ironija skupnosti«, ni zgolj stvar zgodovinsko obstoječih žensk. Gre torej prej za reformulacijo razumevanja razmerja med življenjem in smrtjo, singularnim in univerzalnim, moškim, ženskim in razumevanjem spola nasploh. Če Hegel žensko relegira v polje singularnega in partikularnega, v okrilje doma, družine in privatne sfere v nasprotju z javno sfero države, prava in politike – sfero univerzalnega in pluralnega –, je treba program radikalnega feminizma (razlike) razumeti v nasprotju z zahodno liberalno logiko asimilacije žensk (in domnevno »ženskih« vprašanj – skrbi, materinstva oz. starševstva, reproduktivnega dela in politike spola ter seksualnosti) znotraj še bistveno patriarhalno oblikovane sfere univerzalnega in pluralnega, tj. državnega, javnega in političnega. »Zasebno je politično« ne pomeni zgolj politizacije zasebne sfere doma in družine (ob-javljanje), temveč transformacijo samega razumevanja odnosa med zasebnim in javnim, singularnim in univerzalnim, partikularnim in pluralnim, med življenjem in smrtjo: transformacijo razumevanja političnega kot takega.

*

**ta nergava
piše o prascih, ki jih je treba zrušit**

Na način posmeha oni [ženske in mladi, op. a.] izolirajo zgodovinsko figuro zatiralca, ki se ga želijo osvoboditi.⁹

⁸ Ibid., 43–44.

⁹ Ibid., 44.

V tem smislu je nemara treba razumeti vztrajanje Carle Lonzi pri transgresiji logike gospostva kot inherentno feministični gesti; ali poziv Luce Irigaray k prenosu ženskosti oz. spolne razlike iz polja singularnega in partikularnega v polje pluralnega in univerzalnega kot način transformacije političnega in ne zgolj kot asimilacijo znotraj obstoječega (patriarhalno konstituiranega) političnega ali segregacijo v partikularno politično sfero (politika spola in seksualnosti kot zgolj partikularno interesno področje populacijske niše). Ali tudi: vztrajanje Adriane Cavarero na »ontologiji individualnega« ter »ontologiji nagnjenosti« kot inherentno feminističnem odgovoru patriarhalni ontologiji univerzalnega in pokončnega, ki zaznamuje obstoječe razumevanje političnega. Zasmehovana tiranija, gospostvo, nadvladje, »tisti zgoraj«, ki dobivajo boljšo hrano in niso nikoli lačni, tako niso neka konkretna oseba ali skupina oseb (denimo moški), temveč določena logika političnega s podlegajočo (socialno) ontologijo: logika abstraktnega, univerzalnega, logika gospostva, v imenu katere se življenje zastavlja zavoljo prepoznanja. In proti kateri je mogoče zastaviti ravno (zgodovinsko) neprepoznanost: denimo »odsotnost žensk iz zgodovine« kot spolno razliko, šibkost, ki lahko postane svojevrstna politična moč, ali bolje: moč transformacije političnega. Prav v tem smislu bi lahko rekli, da je življenje – in smrt – treh Sofij eksemplarično.

*

**ta jeznorita
in proti katerim se je treba borit**

Medtem ko se skupnost ohranja zgolj z uničenjem sreče družine in z raztopitvijo samozavedanja v univerzalnem samozavedanju, obenem s tem, kar zatira, in s tem, kar je obenem bistveno zanjo – z drugimi besedami: z ženskostjo nasploh –, proizvaja lastnega notranjega sovražnika.

(Iz poglavja »Duh« v Heglovi Fenomenologiji duha)¹⁰

Medtem ko je torej življenje treh Sofij eksemplarično v svojem zoperstavljanju logiki gospostva, logiki univerzalnega, pa de-singularizirano obnašanje kuharic, ki so določene in sploščene na zgolj eno značajsko lastnost, ki je njihovo ime, tvori to zoperstavitev v neeksplicirani latenci. Četudi kuharice pridno in vestno reproducirajo kanon-futer sistema (življenje soldatov) in obstoječi red s svojo spontano konzervatorsko ideologijo, pa obenem s svojo brezbriznostjo in nerazumevanjem tvorijo ženskost kot latentno »notranjo sovražnico« skupnosti (obstoječega reda), o kateri piše Hegel. Prav s svojo vztrajno zavezanostjo partikularnemu in singularnemu, tj. reproduktivnemu (četudi na način poslušnosti, ki nikakor ni družbeno transgresiven), ironično spodkopavajo univerzalne pretenzije logike gospostva: »ta sanjava« s svojim obotavljanjem in sanjarjenjem o soldatih, »ta nergava« s svojim razmerjem s soldatom, »ta debela« s svojo požrešnostjo, »ta jeznorita« s svojim pritoževanjem, vse pa s svojim opravljanjem, kažejo smer ironičnega odklona tudi znotraj logike, ki deluje nadvse poslušno.

¹⁰ Ibid., 43.

*

ta fina**piše o prihodnosti, ki čaka svetla in lepa nekje na koncu teh listov**

Prihodnost sveta je odprta: leži v ponovnem ubranju poti od začetka, tj. začeni z žensko kot subjektom. V sebi prepoznamo zmožnost spolne transformacije življenja. Ne da bi ostajale znotraj logike gospodarja in hlapca, prihajamo do samozavedanja: mi smo Nenadejani Subjekt.¹¹

V nasprotju s to ironično latenco transgresivne ženskosti pa lahko imamo življenja treh Sofij za eksplicitno transgresivna, tj. eksemplarična, če jih razumemo kot nosilke določene odklonske ontologije subjektivnosti in družbenosti, z njihovim specifičnim odnosom do življenja in smrti: ne zgolj potrditev življenja proti logiki vojne in smrti in tudi ne zgolj sprejemanje smrti kot nujne stopničke v boju za pripoznanje znotraj logike gospodstva. Tri Sofije se ne srečajo s smrtjo kot nosilke abstraktnih idej ali zagovornice univerzalnih vrednot: naposled je pravzaprav vseeno – iz besedila nikoli zares ne izvemo –, kaj konkretno piše na listih, ki frčijo po zraku; izvemo zgolj za abstraktna univerzalna določila, ki se ponavljajo – »piše, kar piše vedno« – in ki jih kuharice ironično nizajo skorajda na način zasmehovanja (svoboda govora, enakost, boj, vrednote itn.). Tri Sofije se s smrtjo soočajo ne toliko zaradi svojih idej, bolj zaradi svojih odklonskih življenj: zaradi ljubezni do modrosti in svobode ter ljubezni same, kar jih je vodilo stran od zgolj-reproduktivnega dela, od reprodukcije življenja in družbenega stanja, stran od mesta, odrejenega ženskam. Tri Sofije se s smrtjo soočajo kot nosilke partikularnega in singularnega (posameznega, posamičnega življenja) kot inherentno političnega na način, ki uhaja pripoznanju – in logiki (političnega) pripoznanja – s strani oblasti – način, ki uhaja dialektiki gospodar-hlapec, tj. logiki gospodstva. Tri Sofije kot nosilke partikularnega in singularnega prav KOT političnega torej izrisujejo »Nenadejani Subjekt« (feminizma) ...

*

ta zamišljena**in še****sneg**

Kjer koli se ženska razkriva kot »večna ironija skupnosti«, lahko prepoznamo prisotnost feminizma. [...] Feministično gibanje je obenem cilj in sredstvo vsake temeljne preobrazbe človeštva. [...] Žensko gibanje ni mednarodno, temveč planetarno.¹²

Strategije potujitve v obravnavanem besedilu (igra v igri, mešanje časov in krajev, eksplicitno naslavljanje fiktivnosti, zgodovinske ne-ustreznosti dogajanja ipd.) tako nimajo zgolj funkcije rušenja odrske fikcije

¹¹ Ibid., 59.

¹² Ibid., 44.

kot tekstualnega stila po zatonu dramskega, temveč jih lahko razumemo v eksplicitno sporočilni funkciji strukturiranja eksempla oz. gradnje življenja kot eksemplaričnega, kot tistega, ki reformulira razmerje med singularnim in univerzalnim s premestitvijo razmerja med življenjem in smrtjo. Tri Sofije tako niso zgolj zgodovinske figure (njihovo zgodovinsko verodostojnost besedilo naposled vseskozi spodkopava prav s potujitvenimi postopki), temveč so partikularne zgodovinske karakteristike njihovih življenj (in smrti) destilirane v eksemplaričnost dejanja zoperstavljanja singularnega (življenja) univerzalnemu (logiki gospodstva). In prav to je tisto, kar se vrača in kar »piše vselej«: ženskost ali spolna razlika kot »večna ironija skupnosti« dobi značaj feminističnega (boja) šele tedaj, ko dobi obrise »nenadejanega subjekta«, tj. ko je prenesena iz zasebne sfere apolitičnega partikularnega in singularnega (doma, družine in reproduktivnega dela), kjer tvori inherentnega sovražnika skupnosti (tj. obstoječih družbenih razmerij) zgolj v latenci (denimo kuharice), v sfero politične javnosti, ki s problematizacijo razmerja med javnim in zasebnim, singularnim in univerzalnim ter življenjem in smrtjo to politično javnost transformira (ali, bolj skromno, kaže na potrebo po njeni transformaciji): tri Sofije in njihove smrti, ki so ena sama smrt – obglavljenje kot kaznovanje-žrtvovanje.

*

ta nergava**piše o uporu, ki ga je treba zaneti, za čast in svobodo**

Ženska ni v dialektičnem odnosu z moškim svetom. Zahteve, ki jih postavlja, ne predstavljajo antiteze, temveč prehod na povsem drugo raven. To je točka, ki bo najverjetneje predmet nesporazuma in na kateri moramo nujno vztrajati.¹³

Tri Sofije tako nikakor niso zgolj ženske žrtve, ki podlegajo moškim rabljem – kot rečeno, so tudi soldati prav tako rablji kot žrtve obstoječe hegemonije univerzalnega na polju političnega; prav tako, kot so kuharice obenem tiste, ki reproducirajo to hegemonijo (s poslušnim reproduktivnim delom in moralnim konservativizmom) in jo hkrati na trenutke (ironično) notranje sprevačajo s svojim nezanimanjem in nerazumevanjem, s svojo vztrajno »privatnostjo«. Eksemplaričnost življenj treh Sofij tako nemara izrisuje ženskost kot »Nenadejani Subjekt« (feminizma), a nikakor ne enostavno kot žrtev patriarhata ali nasprotje moškega. Ženskost kot »Nenadejani Subjekt« je to ravno na način njene odsotnosti, njenega »tisočletnega izbrisa iz zgodovine« (tj. sfere javnega, politično pluralnega in univerzalnega), kakor spolno razliko definira Carla Lonzi: je produkt zgodovine nasilja, ki v svojem vračanju oblikuje določene subjekte kot ženske in določene nestandardne instanciacije tovrstnih subjektivnosti kot odklonske: ni nič biološko ali zgodovinsko danega, temveč je zgodovinski produkt, zgodovinsko spremenljiv (četudi vračajoč se v zgodovini). Tako

¹³ Ibid., 56.

razumljena spolna razlika je blizu dvojno zanikanemu bistvu ženskosti, o katerem piše Catherine Malabou, ki omogoča priznanje realnega obstoja zgodovinsko konstituiranih ženskih subjektivnosti, obenem pa razpira zgodovinsko postajanje njihovi spremembi, ki je obenem sprememba zgodovinske logike, ki jih je konstituirala (in torej ne zgolj njihova osvoboditev, priznanje, asimilacija v logiko obstoječega, tj. logiko gospodstva).

In v luči večnega vračanja logike gospodstva ter ironične ženskosti, ki jo izpisuje, se lahko vprašamo, kakšno luč na možnost transformacije obeh meče pričujoče besedilo. Nemara tovrstno (glej spodaj).

*

ta debela

to piše

kar piše vedno, saj veš, kar piše ponavadi

Povsem drug svet vznika iz povsem drugega subjekta. Treba ga je zgolj izgovoriti, da bo slišán. Delovanje postane enostavno in osnovno. Ni ciljev, je zgolj sedanost našega tukaj in zdaj. Mi smo temna preteklost sveta, mi dajemo obliko sedanosti.¹⁴

*

ta dolgocajtna

aha, ja, seveda, saj potem pa ne rabim očal

ampak kam sem jih pa vtaknila?

Viri

Cavarero, Adriana, 2013: *Inclinazioni: Critica della rettitudine*. Cortina Raffaello.

Beauvoir, Simone de, 1973: *Le Deuxième Sexe I*. Paris: Editions Flammarion.

Beauvoir, Simone de, 1973: *Le Deuxième Sexe II*. Paris: Editions Flammarion.

Irigaray, Luce, 1996: *I Love to You. Sketch for a Felicity Within History*. New York: Routledge.

Lonzi, Carla, 2010: *Sputiamo su Hegel e altri scritti*. Et al Edizioni.

Malabou, Catherine, 2011: *Changing Difference*. Hoboken, NJ: Wiley.

¹⁴ Ibid., 59.

Milan Štefe, Jožef Ropoša, Lotos Vincenc Šparovec, Jaka Lah